

Hà Tiên và họ Mạc

Triệu Bảo

🔊 Cửa biển Hà Tiên - Kiên Giang

Đi ngược thời gian, nhớ lại những trang sử cũ của miền Nam Việt Nam, chúng ta ghi chép được một chuyện của một người Hoa góp phần thắt chặt tình hữu nghị Việt - Hoa rất đáng được ngày nay trân trọng.

Người Hoa sáng suốt ấy là ông Mạc Thiên Tích, sống ở đất Hà Tiên cách đây ba thế kỷ. Ông là con cụ Mạc Cửu.

Cũng nên biết qua cuộc phiêu lưu của thân phụ ông Mạc Thiên Tích. Vào thế kỷ thứ 17, Mạc Cửu rời Quảng Đông khi mới 17 tuổi.

Hồi đó vùng Hà Tiên còn có tên là đất Sài Một, một vùng hoang vu chỉ có người Hoa, người Mã Lai, người Cao Miên sinh sống bằng nghề đánh cá và nghề săn bắn. Mạc Cửu tới Sài Một với nghề săn bắn, bản lĩnh cao cường, võ nghệ xuất chúng, nên thu phục được nhiều bộ hạ tay chân. Ông khai thác và mở mang vùng Sài Một thành một thương cảng nhỏ, đặt tên là Hà Tiên. Dân chúng thành Quảng Nam, Quảng Ngãi và người Chăm cũng phiêu lưu tới đây lập nghiệp. Mạc Cửu lấy vợ Việt Nam gốc gác ở Biên Hoà. Có người bạn thân khuyên "uống nước phải nhớ nguồn", lập được sự nghiệp ở Hà Tiên thì cũng phải nhớ rằng vùng này thuộc lãnh thổ của người Việt, đất Hà Tiên ngày đó đang bị nước Xiêm dòm ngó. Mạc Cửu nghe lời bạn và cử sứ giả đi Phú Xuân xin thần phục chúa Ninh vương. Nam triều công nhận Mạc Cửu và cử ông làm Tổng đốc kiêm Lãnh binh Hà Tiên. Năm 1727 Mạc Cửu chở lễ vật trong một đoàn thuyền buồm ra Huế làm lễ thần phục rồi trở lại Hà Tiên. Ông mất năm 1736, thọ 78 tuổi.

Mạc Thiên Tích, con cả của Mạc Cửu lên kế nghiệp cha. Việc đầu tiên của ông là ra ngay Huế xin sắc phong. Ông đem theo rất nhiều ngọc ngà, châu báu để dâng chúa Nguyễn.

Trở về Hà Tiên, Mạc Thiên Tích cùng với một số nhà nho Việt Nam cố gắng mở mang tỉnh hạt. Ngoài việc xây đắp thành lũy, ông còn cho người tới Phúc Kiến và Quy Nhơn để đón các bậc túc nho về viết sách dạy dân. Mười tám nhà nho học thức uyên thâm được mời đến ngay trong dinh Tổng đốc làm cố vấn cho Mạc Thiên Tích về các vấn đề trọng đại. Đạo Phật cũng được truyền bá sâu rộng trong dân chúng. Nhiều hoà thượng nổi tiếng ở các nơi được đón về Hà Tiên để truyền bá giáo lý.

Trên ba thế kỷ trước họ Mạc thật có công trong việc kiến thiết Hà Tiên vậy!